

Jenny Schneider-Van Egten: De ongelijktijdigheid van de ontwikkeling van vrouwen (1987)

Geboren 1927, vrouwen-vormingswerkster. Jenny Schneider-van Egten (2^e van links) met de oecumenische werkgroep Vrouw en Geloof Schouwen-Duiveland.

‘Soms trek je de kar en soms zit je er in.’

Sieth Delhaas

Kerk en Wereld, Geloven in macht, 1987

Jij bent als cursusleidster betrokken geweest bij de leerroute ‘leerdagen’ die de laatste jaren op Kerk en Wereld is gegeven. Waarom zijn deze vrouwenleerdagen gehouden?

Met dit initiatief wilden we tegemoet komen aan de behoefte van vrouwen, die zich al een tijd bezig hielden met feminisme en feministische theologie, aan verdieping van theologische en maatschappelijke kennis en inzicht. Het verschil met de gewone cursussen is, dat de leerroute bestaat uit drie bijeenkomsten van elk vijf dagdelen. De serie heeft inhoudelijk met één thema te maken waarvan de verschillende facetten worden toegelicht en verwerkt. Het is een samenhangend geheel.

De vrouwen krijgen van te voren artikelen toegestuurd. Het ene deel wordt gebruikt als werkmateriaal en het andere als achtergrondinformatie.

Daarnaast is er een uitgebreide literatuuropgave voor mensen die verder willen gaan. Het merendeel zou er dolgraag mee verder willen gaan, maar het is te duur, voor Kerk en Wereld en dus ook voor de deelnemers. Vandaar dat de leerdagen nu niet meer worden gegeven. We vrezen, dat we de vrouwen die hier geld in kunnen steken, hebben gehad. Rondom die leerdagen is ons duidelijk geworden, dat er een bepaalde groep vrouwen is die regelmatig terugkomt en voor wie eigenlijk alles wat deze vrouwen op Kerk en Wereld doen, stukjes van de puzzel zijn en die daardoor steeds verder komen. Andere vrouwen komen daar niet aan toe omdat ze er eenvoudig het geld niet voor hebben.

Hebben jullie voor dat geldprobleem naar oplossingen gezocht?

Oh ja, uitputtend. We hebben, veel meer uit solidariteit, naar fondsen gezocht. Maar dat is moeilijk. Je ziet het ook rond de komende lustrumviering dat ook hier de financiering heel moeilijk is. Daar kan ook weer een bepaalde groep vrouwen komen. Maar er zijn er ook die een heel beperkt inkomen hebben maar voor wie dit zo ontzettend belangrijk is, dat ze het daarom toch doen.

Hoe ben je bij die leerdagen betrokken geraakt?

Ik ben gevraagd vanuit de steungroep toen Tea Rienksma taakverschuiving kreeg. Het is één van de leukste jobs geworden, die ik ooit gedaan heb.

Kun je iets vertellen over die steungroep?

Tea heeft in de loop van 1984 een aantal vrouwen gevraagd een steungroep te vormen. Zij had het gevoel, dat ze in haar eentje allerlei dingen deed en ze wilde ondersteuning van vrouwen die – als ik het zo zeggen mag – boven de deelnemers aan de cursussen waren uitgegroeid en toch de relatie met de basis hielden. Die steungroep ontwikkelde zich langzamerhand van een groep rondom Tea tot een steungroep van het vrouwenwerk op Kerk en Wereld.

Een groep, die de strategie van het vrouwenwerk probeerde te doordenken.

Een kenmerk van het vrouwenwerk is de ongelijktijdigheid van de ontwikkeling. Dat vraagt om een zorgvuldige uitbalancerende van het aanbod, de voeding.

Ik denk dat er veel vrouwen zijn die in haar thuissituatie steeds meer geconfronteerd worden met allerlei dingen die ze herkennen door wat op Kerk en Wereld wordt aangedragen, terwijl anderen die herkenning niet hebben of wegdrücken. Dan duurt het veel langer.

Mijn aandachtsveld is vooral gericht op de ‘losse’ vrouwen die overal aan het vechten zijn en het idee hebben dat allerlei dingen hen ontglippen: er gebeurt iets, maar ik weet niet wat of hoe! Die vrouwen wil ik ondersteunen. Hen inzicht geven in de mechanismen die er plaats vinden. Ik denk, dat we nu op een kruispunt zitten. Ook door de komst van de nieuwe functionaris op Kerk en Wereld, Nienke van Dijk, worden de komende jaren anders dan de tien die we nu achter ons hebben. Vroeger was Tea degene die het alleen deed en nu is er een team op Kerk en Wereld. Het grote voordeel daarentegen is dat de sectie vrouwenwerk op Kerk en Wereld zich garant stelt voor dit werk en dat heeft als voordeel dat je als functionaris binnen een geheel werkt. Maar als nadeel dat de regelrechte inspraak van de basis minder wordt.

De duidelijke vraag van Tea was indertijd: wat gebeurt er aan de basis? Dus ook de strategie verandert. Dat heeft ook zijn oorzaak in het feit dat er regionaal zo veel meer gebeurt. Er komen steeds meer vrouwen die de hele ontwikkeling hebben doorgemaakt en voldoende agogische bekwaamheid hebben om de verwerking van die theologische gegevens dicht bij vrouwen te brengen.

Ik vind het belangrijk, dat Kerk en Wereld de wat generalere taak krijgt van bijscholing van vrouwen die overal aan de basis bezig zijn.

Kerk en Wereld kan die bijscholing niet dwingend opleggen aan vrouwen. Bestaat daarmee niet het gevaar dat er een schakeltje in de keten weg raakt?

Ja, dat vrees ik ook. Dat is één van mijn zorgen. Mensen uit het land vertelden in de vroegere steungroep: ik signaleer die en die zaken en hoe zouden we dat kunnen vertalen in programma's. Nu zullen het veel meer de functionarissen zijn die dat bepalen. Zij zullen ook hun verbindingen hebben, maar het zijn waarschijnlijk andere verbindingen dan tot nu toe. Het betekent voor mij echt, dat er een heel nieuwe fase is ingegaan.

Dus niet alleen de nieuwe fase: we moeten nu heel andere problemen aanpakken, maar ook de fase: het werk wordt anders gestructureerd?

Ja. Ik zou het heel jammer vinden als de cursussen alleen op Kerk en Wereld op 'academisch' nivo zouden gaan lopen. Want dat betekent dat degenen die daar regelmatig komen in een geweldige vaart doorgaan. Die bepalen ook hoe degenen die daar leiding geven, denken dat de situatie is. Terwijl er een heel grote groep is, die wat minder snel gaat, eenvoudig omdat ze minder mogelijkheden hebben. Ik zie dat heel duidelijk gebeuren op Schouwen-Duiveland. Een aantal vrouwen is bezig weg te groeien van de grote groep. Ze gaan harder. Hen geef ik een kadercursus. Je merkt hoe zij allerlei mechanismen gaan doorziën, terwijl anderen er nog geen notie van hebben.

Ik kwam bij de evaluatie van de vrouwenleerdagen bijvoorbeeld een leuke uitspraak tegen van een heel traditionele vrouw, die in de groep echt heel moeilijk was. Ze zei: het lag bij mij onder kroos en wier en er is nu veel los gebroken. Ze was echt in dat kroos en wier verslingerd en het heeft veel moeite gekost om haar daaruit los te krijgen.

Ik zou graag eens met een aantal vrouwen over die ongelijktijdigheid door denken. Hoe we dat in methodes en aandachtspunten kunnen vertalen, zoeken naar oplossingen zodat we elkaar niet los laten, dat de solidariteit gehandhaafd blijft. Maar dan aan de andere kant wel de uitgroei van mensen, dus daarmee laten zien dat verschillen ook goed zijn. Stimuleren dat vrouwen verder gaan en niet teruggefloten worden met het standje: denk er om, we waren allemaal hetzelfde.

Zou jij er de voorkeur aan geven dat naast de cursussen op Kerk en Wereld, voor wat je kader zou kunnen noemen, er ook cursussen blijven bestaan voor vrouwen zoals wij zelf tien jaar geleden begonnen?

Ik denk, dat dat door andere vormingscentra maar ook regionaal en plaatselijk is overgenomen. Maar ik zou wel dolgraag voor Kerk en Wereld een stuk regionale functie houden zodat vrouwen uit die omgeving naar Kerk en Wereld kunnen.

Ik heb het idee, dat die weekendbijeenkomsten met samen leren/praten/vieren/ slapen tien keer meer effect hebben op je bewustwordingsproces dan dat je ergens een dag of avond bij elkaar komt.

Ja, absoluut. Ik vind die internaatsfunctie geweldig belangrijk. Daar moet gewoon geld voor komen. Het kernpunt is juist, dat voor die cursussen in internaatverband geen geld beschikbaar is. En voor veel vrouwen wordt het steeds moeilijker dit soort dingen te doen. Degenen die alleen staan of ouder zijn zeggen: ik wil dit bijhouden, dus dan woon ik maar slecht of ik doe andere dingen niet meer, maar dit moet. Voor anderen ligt dat veel moeilijker.

Jij bent, denk ik, een typisch voorbeeld van een vrouw die tien jaar geleden begon met de cursussen rond feministische theologie op Kerk en Wereld, daarin bent gegroeid en nu andere vrouwen begeleidt.

Ik had al een agogische scholing. Ik heb in 1949 mijn opleiding aan 'Middeloo' afgesloten en heb dat dus jaren later aangevuld met feministische theologie. Ik had al lang het gevoel dat ik binnen de kerk niet meer functioneerde, maar ik heb de agogische vaardigheid in huis om dat te vertalen in programma's en ook mijn betrokkenheid kon ik daardoor vertalen in begeleiding.

Hoe is de groep op Schouwen-Duiveland ontstaan?

Sinds 1982 woon ik in Brouwershaven. Een jaar later hoorde ik dat Irmgard Busch in het Vrouwenontmoetingscentrum in Zierikzee een lezing zou houden over feministische theologie. Daar ben ik heen gegaan met het idee om in te haken op belangstelling van vrouwen die met dit onderwerp verder wilden. We zijn van daaruit met vrouwen gestart en het werk is in deze vier jaar heel breed uitgegroeid. We krijgen zelfs van drie gemeenten overheidssubsidie. Ik heb over die groep een verslag geschreven in 'Vrouw en Woord' van mei 1987.

Is jouw eigen ontwikkeling ook door de cursussen op Kerk en Wereld in een stroomversnelling terecht gekomen?

Heel merkwaardig is, dat ik juist daar door een aantal dingen heen gebroken ben waarover ik vroeger – ook in mijn feministische ontwikkeling – niet durfde te praten. Dan dacht ik dat alle poten onder mijn stoel vandaan werden gezaagd; thema's zoals godsbeelden, relaties, seksualiteit en god is een vrouw. Ik herinner me een weekend met Maria de Groot en zij had het over god als vrouw. Ik dacht: dat hoeft voor mij niet. En dat is een insteek, die ik nu van vrouwen nog hoor. Ze denken dat het daarom gaat, Maar langzamerhand komt de bevrijding. Je weet, dat je in een veilige sfeer over een aantal dingen kunt praten waaraan je nooit eerder Durfde te beginnen. Je leert, dat je ook niet aan een eindpunt hoeft te belanden. Dat procesmatige is zo belangrijk en dat je ook jezelf toestaat om in een proces te zijn, dat er elke keer weer stukjes bijkomen. Het ondersteunend beoordelen van elkaar en niet het afkraken.

Het heeft ook te maken met wat er binnen de kerken altijd is gebeurd. Daar is een bepaald patroon en daar moet jij in passen. En ik moest altijd antwoord geven op de vragen die door de kerk aan mij werden gesteld. Het omslagpunt is, dat ik hier eerst mijn eigen vragen mocht formuleren. Dat is voor mij zo sterk geworden, dat ik ook feministe theologes het recht ontzeg om mij vragen te stellen. Ik zal ook in mijn methodes nooit uitgaan van van tevoren bedachte vragen waarmee een groep moet gaan werken. Ik wil eerst eigen gedachten horen. Ik wil wel materiaal aandragen. Ik wil tegen vrouwen zeggen: denk daar eens over na en reageer nu eens, blanko, puur vanuit dat materiaal. Ik merk in de kadercursussen, die ik nu op Schouwen-Duiveland geef, dat vrouwen daarin iets herkennen, het wordt niet meer voorgestructureerd.

Het zijn vrouwen die vanuit het werken in de grote groep het gevoel kregen, dat ze zelf ook groepen zouden kunnen gaan begeleiden, maar ze misten de instrumenten om te herkennen wat er in de groep gebeurt. Toen heb ik ze gevraagd wat ze wilden leren. En uit die antwoorden hebben we met elkaar een programma gemaakt. Ik heb er agogische literatuur bij gezocht en alles wat er in de groep gebeurt, gebruiken we als leermateriaal. Dus bijvoorbeeld een conflict dat in de groep ontstaat over godsbeelden hebben we in de kadercursus helemaal uitgebeeld. We hebben gekeken waar de kritieke momenten zaten, hoe het kwam dat het juist die kant opging, wat daarin meespeelde.

Op die manier kom je ook los van je eigen voorgeprogrammeerd zijn.

Daarin stel ik ook steeds mijn eigen rol ter discussie. Waarom ik het zo gedaan heb en niet anders, welke invalshoeken erin zitten. Hoe zou jij het gedaan hebben? enzovoort. Uit die gesprekken maken we materiaal en zoeken we voortdurend verder.

Nu jij deze zomer uit Schouwen-Duiveland vertrekt, laat je dus na vier jaar vrouwen achter die zelf in staat zijn cursussen te geven! Zie jij voor deze manier van werken ook mogelijkheden voor andere regio's?

Ik zou dolgraag met mensen uit andere regio's willen praten over de manier waarop je zulke cursussen opzet. Ik denk dat hier ook een heel duidelijke taak voor Kerk en Wereld ligt. In elk geval wil ik zelf proberen een aantal vrouwen rondom die vraag bij elkaar te krijgen.